

Jani Selin

05.02.2021

Sisäministeriö

Viite: Lausuntopyyntönnö 7.1.2021 SMDno-2019-2239

Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ehdotus hallituksen esitykseksi arpajaislain muuttamisesta on kolmas osa arpajaislainsäädännön uudistamisesta, joka alkoi aiempien rahapeliyhteisöjen (Fintoto oy, RAY, Veikkaus oy) yhdistämisellä vuoden 2017 alusta. Ehdotuksen on valmistellut arpajaislain uudistamista koskevaa hanketta varten asetettu työryhmä, jossa myös THL:lla on ollut edustus. Lausuttavana oleva esitys on laaja ja sisältää useita asiakokonaisuuksia. THL keskittyy alla olevissa kommentteissaan muutosehdotuksiin, jotka ovat arpajaislain ja suomalaisen rahapeli politiikan tavoitteena olevan rahapeli haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen näkökulmasta olennaisimpia.

Rahapeliautomaattien sijoittelu ja omavalvonta

Arpajaislain uudistamista koskevan hankkeen eräänä tavoitteena oli arvioida lainsäädännön kehittämistarpeita koskien rahapeliautomaattien sijoittelua ja rahapeli myyntipisteiden sijoittumista. Tavoite perustuu tieteelliseen tutkimusnäyttöön rahapeliautomaattien haitallisuudesta sekä rahapeliautomaattien saatavuuden rajoittamisen rahapeli haittoja vähentävistä vaikutuksista. Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet, että rahapeliautomaatit ovat Suomessa keskittyneet sosioekonomisesti haavoittuville asuinalueille. Tämä tausta huomioiden THL pitää merkittävänä puutteena, että esityksessä ei esitetä sääntelyä liittyen rahapeliautomaattien määrään, sijoittelupaikkojen määrään tai sijaintipaikkoihin. Päätöstä ei perustella esityksessä. THL pitää tärkeänä, että rahapeliautomaattien ja sijoituspaikkojen määrää sekä sijaintipaikkoja koskevat säännökset lisätään hallituksen esitykseen.

THL pitää erittäin hyvänä, että ehdotukseen sisältyy säännöksiä (§ 16, § 16a), joilla edellytetään Veikkausta ja rahapeliautomaattien sijoituspaikkoja omavalvontaan, jolla pyritään siihen, että pelaamisesta aiheutuvat taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset haitat olisivat mahdollisimman vähäisiä. Tarkoituksena on, että automaattien sijoittelussa huomioidaan erityisesti haitat alaikäisille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille. THL pitää tärkeänä, että pykälään 16 kirjataan haittojen ehkäisyn ja vähentämisen tavoite. Kun omavalvonnan yksityiskohdista säädetään sisäministeriön asetuksella, THL odottaa rahapeli haittojen tehokkaan ehkäisemisen ja vähentämisen ohjaavan asetuksen valmistelua.

Rahapeliautomaattien sijoituspaikkojen esteettömän valvonnan vaatimus on uusi säännös (§ 16). Tähän liittyy myös säännös (§ 64), joka tekisi rahapeliautomaattien esteettömän valvonnan laiminlyömisestä rangaistavaa. THL pitää ehdotuksia hyvinä, mutta on varmistettava, että seuraamukset kohdistuvat rahapeliautomaattien sijoittelusta vastuussa oleviksi nimettyihin henkilöihin Veikkauksessa ja sijoituspaikoissa, eikä sijoituspaikoissa työskenteleviin yksittäisiin työntekijöihin.

Kanavointikyky ja markkinointi

Jani Selin

05.02.2021

Ehdotuksessa esitetään sallittavan vedonlyönnin markkinointi (§ 14b). THL pitää esitettyä muutosta arpajaislain tavoitteiden näkökulmasta epäjohdonmukaisena ja merkittävänä heikennyksenä nykytilanteeseen verrattuna. Nykyisin vedonlyöntipelit kuuluvat peleihin, joihin on pelisääntöjen hyväksynnän yhteydessä katsottu sisältyvän erityinen pelihaittojen vaara. Vedonlyöntipelien markkinoinnin sallimista perustellaan ehdotuksessa ns. kanavoinnilla eli pyrkimyksellä ohjata rahapelaamista yksinoikeusjärjestelmän puitteissa tarjottaviin rahapeleihin.

Vaikka arpajaislain uudistamishankkeen tavoitteissa ja Sanna Marinin hallituksen linjauksissa on korostettu kanavointikyvyn tärkeyttä yksinoikeusjärjestelmälle, on THL:n näkemys, että kanavointia ei ole perusteltua nostaa arpajaislain varsinaisen tavoitteen eli rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen rinnalle. THL korostaa, että kanavointi on tutkimuskirjallisuuden valossa vaikeasti yhteen sovitettavissa rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen tavoitteen kanssa. Ei ole myöskään olemassa tutkimusnäyttöä, joka osoittaisi kanavoinnin olevan vaikuttavaa. Lisäksi THL ei pidä johdonmukaisena samanaikaista markkinoinnin vapauttamista vedonlyöntipelien osalta ja maksuестоista säätämistä, sillä oletettavasti maksuестоjen toivotaan vähentävän pelaamista yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelle ja täten vähentävän tarvetta markkinoida houkutellessa suomalaisia pelaamaan Veikkauksen pelejä.

THL toteaa sääntelyä selkeyttäviksi täsmennykset koskien pelejä joiden markkinointi on sallittua ja joiden markkinointi on kiellettyä. THL kannattaa myös säännöstä, joka kieltää niiden pelien markkinoinnin, joihin henkilö on asettanut pelikohtaisen eston. Lisäksi on tarpeen, että henkilö voi kieltää rahapelien markkinoinnin myös ilman pelikohtaisten estojen asettamista. THL kannattaa niin ikään säännöstä joka kieltää ostotilanteessa useampien pelien tarjoamisen asiakkaalle. Säännöksen perusteluja tulee kuitenkin täsmentää siten, että käy selväksi, että kiello koskee myös ostotilanteita, joissa asiakas ei ole ostamassa rahapelejä. THL tukee myös säännöstä joka edellyttää Veikkauksen sisällyttämään markkinointimateriaaliinsa maininnan ikäraja, pelikiellon mahdollisuudesta ja tukipalvelujen saatavuudesta rahapeliongelmiin. THL katsoo, että säännökseen on tarpeen lisätä selkeyttävä luettelo erityistapauksista joissa em. mainintoja ei tarvita. Puutteeksi THL toteaa sen, että ehdotus ei sisällä säännöstä joka kieltäisi rahapelimainosten esittämisen televisio- ja radio-ohjelmissa tietynä kellonaikavälinä. Tämä tukisi esitettyä pyrkimystä suojella haavoittuvia ryhmiä.

Pelaajien pakollisen tunnistautumisen laajentaminen

Vuonna 2019 arpajaislakia muutettiin siten, että muualle kuin Veikkauksen pelisaleihin tai kasinolle sijoitettuja rahapeliautomaatteja voi pelata vain tunnistautuneena siirtymäajan jälkeen. Lausuttavana olevassa ehdotuksessa esitetään (§ 14) tunnistautumisen laajentamista koskemaan lähes kaikkea rahapelaamista vuoteen 2023 mennessä. Raaputusarpojen ostamista tunnistaminen koskee vuodesta 2024 alkaen.

THL kannattaa ehdotettuja säännöksiä, sillä ne vaikeuttavat alaikäisten rahapelaamista sekä mahdollistavat erilaisten pelirajoitusten, kuten kulutusrajojen, aikarajojen ja pelikieltojen käyttöönoton ja soveltamisen kaikkeen Veikkauksen pelitarjontaan. THL ei pidä perusteltuna raaputusarpojen kohdalla muita pelejä pidempää siirtymäaikaa.

THL pitää tärkeänä, että Veikkaus ei saa käyttää tunnistautumisen myötä kertyvää asiakkaidensa pelikäyttäytymistä koskevaa tietoa tavalla, joka on omiaan lisäämään rahapelihaittoja tai niiden riskiä.

Jani Selin

05.02.2021

THL pitää lisäksi tarpeellisena lisätä rahapelaamisen ikärajaa koskevaan säännökseen (§ 14a) maininnan siitä, että alaikäinen ei saa lunastaa rahapelien voittoja.

Pelikasinon ja pelisalien pelikiellot

Ehdotuksessa esitetään (§ 15) toistaiseksi voimassa olevan pelikiellon mahdollistamista Veikkauksen pelisalien asiakkaille heidän pyynnöstään. THL kannattaa esitystä. THL pitää puutteena, että ehdotukseen ei sisälly säännöstä kaikkea pelaamista koskevan pysyvän pelikiellon mahdollisuudesta. Lisäksi THL:n näkemys on, että henkilön tulee voida halutessaan hakea pelikielto asioimatta pelipisteessä, pelisalissa, kasinossa tai Veikkauksen verkkokaupassa.

THL:n oikeus saada tietoaineistoja Veikkaus oy:ltä

THL kannattaa ehdotettua säännöstöä (§ 52, § 53a, 53b), jossa THL:n tehtävä kirjataan arpajaislakiin ja joka antaisi THL:lle oikeuden saada Veikkaukselta tietoaineistoja rahapelihaittojen seurantaan ja tutkimusta varten. Nykyisin mahdollisuus saada tietoja Veikkaukselta on ollut rajallinen. Lisäksi ehdotus mahdollistaa Veikkauksen tietoaineistojen yhdistämisen THL:n väestökyselyihin sekä eri rekisteritietoihin. Ehdotettu säännöstö parantaa mahdollisuuksia rahapelihaittojen seurantaan ja tutkimukseen sekä haittojen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden arviointiin ja kehittämiseen. THL:n kanta on, että hallituksen esityksessä tarkennetaan THL:n Veikkauksen tietoaineistoja koskevan tietojensaantioikeuden kattavan 1.1.2017 jälkeisen ajan.

THL pitää ylimitoitettuina Veikkauksen esittämiä arviota vuotuisista tai kertaluontoisista kustannuksista, joita THL:n oikeus saada tietoaineistoja yhtiölle aiheuttaisi.

Maksuliikenteen estot

Ehdotuksessa esitetään (§ 62 l), että maksupalvelujen tarjoajien tulee estää maksut niiden yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten yritysten tileille, jotka aktiivisesti markkinoivat rahapelejänsä suomalaisille kuluttajille ja joiden rahapelien toimeenpanon Poliisihallitus on kieltänyt. Lähtökohtaisesti THL pitää hyvänä toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään rahapelien saatavuutta. Tutkimusnäyttöä maksuestojen vaikuttavuudesta rahapelihaittojen ehkäisemiseen tai vähentämiseen ei kuitenkaan ole.

Yritysten välisen liiketoiminnan salliminen Veikkaus oy:lle

Ehdotuksessa esitetään (§ 12) sallittavaksi Veikkauksen tytäryhtiölle yritysten välinen liiketoiminta, jonka tarkoituksena on myydä pelituotteita ja muita palveluja rahapelitoimintaa harjoittaville yrityksille. Veikkaus tai sen tytäryhtiö ei itse siis harjoittaisi rahapelitoimintaa suomalaisen yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolella.

THL pitää ehdotusta epäonnistuneena, sillä se on omiaan rapauttamaan rahapelihaittojen ehkäisemisestä ja vähentämisestä EU-oikeudellisen oikeutuksensa saavan yksinoikeusjärjestelmän perustelujen uskottavuutta ja kestävyyttä. Järjestelmän perustelujen uskottavuus heikkenee, mikäli Manner-Suomessa yksinoikeudella toimivan Veikkauksen tytäryhtiö voi harjoittaa liiketoimintaa joka perustuu rahapelihaittoja muualla aiheuttavien tuotteiden myymiselle toisille rahapelitoimintaa harjoittaville yrityksille. Ehdotus todennäköisesti myös vaikeuttaa Veikkauksen valvontaa ja hämärtää yhtiön asemaa valtion erityistehtäväyhtiönä, jonka tehtäväksi on arpajaislaissa (§ 12) määritelty rahapelitoiminnan

Jani Selin

05.02.2021

harjoittaminen siten, että pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Lopuksi

THL katsoo, että ehdotuksessa on useita toimenpiteitä, joista säätäminen tulee todennäköisesti ehkäisemään ja vähentämään rahapelihaittoja. Samanaikaisesti ehdotus sisältää toimenpiteitä, joihin sisältyy riski pelihaittojen lisääntymisestä. THL pitää tärkeänä, että rahapelipolitiikan päätavoitteena olevaa haittojen ehkäisemistä ja vähentämistä toteutetaan johdonmukaisesti.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Tiina Laatikainen